

Forundersøgelse projekt

”Sten i Gudenåen i Randers Kommune”

Af Danmarks Center for Vildlaks Vandløbsrådgivning for Randers Kommune

Idé og formål

Med ambitionen om at skabe mere fysisk variation i Gudenåen, flere levesteder for de vandlevende dyr og standpladser til laks og andre fisk, er nærværende forundersøgelse af mulige projektområder for udlægning af store sten i Gudenåen fra Ulstrup til Randers udført.

For at få lokalkendskab og lokal opbakning ind over projektet, deltog Morten Andersen fra Langå Sportsfiskerforening (LSF) og Henrik Hansen fra Randers Sportsfiskerforening (RSF) ved undersøgelsen, foruden Kim Iversen fra Danmarks Center for Vildlaks Vandløbsrådgivning (DCV), sidstnævnte forestod projekteringen af stenudlægningerne i Gudenåen ved Ulstrup i 2007.

Undersøgelsen blev udført fra båd d. 19. marts 2009, med ekkolod, GPS og kortmateriale (4 cm og luftfoto). Mulige projektområder blev identificeret og udpeget ud fra følgende kriterier:

1. Stenene må ikke være til gene for bådtrafikken på Gudenåen, altså de må ikke ligge i sejlrenden, med mindre den er så dyb, at bådene aldrig ville kunne generes af stenene.
2. Der skal være gode adgangsveje for maskiner og lastbiler, og maskiner skal kunne færdes ved brinken.
3. Der kan skaffes tilladelse fra lodsejere.

For at imødekomme disse tre kriterier blev der lavet nogle generelle retningslinier for udpegelsen, nemlig at stenene skulle kunne lægges i på dybt vand (> 1,5 m) inden for 3-4 meter fra fast brink.

Derved sikrer man at maskinen kan nå ud, og at stenene placeres uden for sejlrenden. Stenene vil også som regel ligge udenfor vegetationsbæltet, hvor der er gode strømforhold, og hvor stenene kan danne standpladser for fisk som laks (billedet t.v.), havørred, gedde og sandart.

Projektområderne ligger hvor Langå Sportsfiskerforening har fiskeretten (1-16) eller hvor fiskeriet er frit (17-21). Det giver gode

chancer for velvillighed hos lodsejere, og mange lystfiskere vil kunne få gavn af et forhåbentligt godt fiskeri på projektstrækningerne.

Det forventes at stenstørrelserne kommer til at ligge i intervallet 50-100 cm i diameter \emptyset .

På vedlagte kortmateriale og nedenfor er beskrevet 21 potentielle projektområder og forholdene omkring disse områder i henhold til ovenstående kriterier. 13 af disse er prioriterede (* se kortbilag) som specielt gode projektområder, med gode adgangs- og strømforhold.

Vandstanden i Gudenåen på dagen blev vurderet omkring middel, vandstandsmåleren ved Gudenåparken i Ulstrup viste 250 minus 41.

Projektområder (se kortbilag):

1: Ca. 40 meter lang strækning ved den nordlige bred. Dybde 1,5-2 meter. Adgangsforhold ikke kendte, men ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 10 sten. Fiskeret LSF.

2: Ca. 80 meter strækning ved den nordlige bred med dybt vand ved brinken, > 2 m. Adgangsforhold for lastbiler ikke kendte, men umiddelbart ok underlag på eng for kørsel med maskiner. Der kan udlægges ca. 20 sten. Fiskeret LSF

3*: Prioriteret projektstrækning. 60-80 meter lang strækning ved den sydlige bred. Dybde 2-2,5 m. meter. Adgangsforhold gode fra vej ved Åbro, ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 25 sten tæt ved brinken. Fiskeret LSF.

4*: Prioriteret projektstrækning. Ca. 50 meter lang strækning omkring tilløbet Tjærebæk (fint ørredvandløb) ved den sydlige bred. Dybde 1,5-2 meter. Adgangsforholdene er gode da projektområdet ligger umiddelbart nedenfor Åbro, med god tilkørsel for lastbiler og ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 20 sten, primært opstrøms tilløbet, men også nogle 10 meter nedstrøms. Fiskeret LSF.

5*: Prioriteret projektstrækning. Ca. 50 meter lang strækning ved den nordlige bred. Dybde 1,5-2 meter. Adgangsforhold gode fra nord, ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges 10-15 sten ca. 3 m fra brinken. Lodsejeren er meget velvillig overfor restaureringsprojekter, og lodsejerrepræsentant for LSF.

6*: Prioriteret projektstrækning. Ca. 60 meter lang strækning ved den nordlige bred. Dybde 2-2,5 meter. Adgangsforhold gode fra nord, ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges 20 sten fra brinken. Lodsejeren er meget velvillig overfor restaureringsprojekter, og lodsejerrepræsentant for LSF.

7*: Prioriteret projektstrækning. Ca. 150 meter lang strækning ved den sydlige bred. Dybde 1,5-2,5 meter få meter ud fra brinken. Adgangsforhold uvisse, ok underlag over mark og ned på eng langs åen. Der kan udlægges 50-75 sten. Fiskeret LSF.

8: 100-150 meter lang strækning ved den sydlige bred. Dybde 1,5-2,5 meter få meter fra brinken. Adgangsforhold gode fra Østergård Hovedgård, ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 30-40 sten. Fiskeret LSF, dog er lodsejer interesseret i at få mere for fiskerettighederne, og LSF frygter at de kan få problemer med at forlænge aftalen.

9*: Prioriteret projektstrækning. Ca. 40 meter lang strækning ved den sydlige bred umiddelbart nedstrøms Lilleåens udløb. Dybde 1,5-2,5 meter. Perfekt sted at udlægge store sten, da de formentlig vil blive brugt som standpladser for ørreder og laks, som skal op i Lilleåens eller raster ved lugten af Lilleåens vand. Adgangsforhold gode fra grusvej på Lilleåens østside, ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 15 sten. Fiskeret LSF.

10: Ca. 50 meter lang strækning ved de nordlige bred. Dybde 1,5-2 meter. Adgangsforhold tvivlsomme, måske kan man finde hul gennem egeskoven et sted. Ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 15 sten. Fiskeret LSF.

11: Ca. 50 meter lang strækning ved den vestlige bred. Dybde 1,5-2,5 meter, 2-3 meter ude fra brinken. Adgangsforhold vurderes gode fra Langå By, ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 15 sten. Fiskeret LSF.

12*: Prioriteret projektstrækning. Ca. 150 meter lang strækning ved den østlige bred. Dybde 2-2,5 meter 1-2 meter ud for brinken. Adgangsforhold gode fra vej ved Hoppes Bro, fint underlag for maskiner på eng/mark langs åen. Der kan udlægges ca. 50 sten. Fiskeret LSF.

13*: Prioriteret projektstrækning. Ca. 200 meter lang strækning ved den østlige bred. Dybde 2-2,5 meter. Adgangsforhold gode fra grusvej, ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges 50 -75 sten. Fiskeret LSF.

14*: Prioriteret projektstrækning. Ca. 70 meter lang strækning ved den nordvestlige bred. Dybde 1,5-2,5 meter, 1-3 meter ude fra brinken. Adgang mulig fra ”sommerhuset”(LSF’s) eller evt. fra jernbaneoverkørsel. Ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 30 sten. Fiskeret LSF.

15*: Prioriteret projektstrækning. Ca. 200 meter lang strækning ved den nordlige bred omkring udløbet fra Elbækken. Dybde 1,5-2,5 m. meter. Adgangsforhold gode fra grusvej, ok underlag for maskinfærdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 50 sten. Fiskeret LSF.

16*: Prioriteret projektstrækning. 50 meter lang strækning ved den nordlige bred omkring ”aborrehullet”. Dybde 1,5-3 m. meter. Adgangsforhold gode fra grusvej, ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 15 sten. Fiskeret LSF.

17*: Prioriteret projektstrækning ved Stevnstrup. Ca. 150 meter lang strækning ved den nordlige bred. Dybde 1,5-2,5 meter tæt under land. Adgangsforhold gode fra Stevnstrup, fint underlag for færdsel på eng langs åen. En del af stenene kan dumpes i, hvor der er huller mellem træer. Der kan udlægges ca. 30 sten. Ejerforhold ukendte.

18*: Prioriteret projektstrækning (figur 1). Ca. 60 meter lang strækning ved den østlige bred. Dybde 2-2,5 m. meter. Adgangsforhold gode fra grussti syd for jernbanen, ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 20 sten. Ejerforhold ukendte.

19*: Prioriteret projektstrækning. Ca. 100 meter lang strækning ved den østlige bred opstrøms Nørreåens tilløb. Dybde 1,5-2,5 meter, 1-3 meter fra brinken. Adgangsforhold med lastbiler ukendte, men der kan formentlig køres sten ned over engen oppe fra motocrossbanen af maskiner. Ok underlag for færdsel på eng langs åen. Der kan udlægges ca. 30-40 sten. Ejerforhold ukendte.

Figur 1: Projekt 18, opstrøms jernbanen.

20: 150 meter lang strækning ved den sydlige bred. Dybde 1,5-2,5 meter. Da det ikke er muligt at køre på værnet, skal disse sten dumpes i fra stenpram eller flåde. Der kan udlægges 40 sten et par meter fra brinken. Strømmende går tæt ind under land. Ejerforhold ukendte.

21: Ca. 120 meter lang strækning ved den nordlige bred. Dybde 2-2,5 m. meter. Da det ikke er muligt at køre på værnet, skal disse sten dumpes i fra stenpram eller flåde. Der kan udlægges 30 sten et par meter fra brinken. Strømmende går tæt ind under land. Ejerforhold ukendte.

Anbefalinger:

Det anbefales at gribe projektet an med ”projektpakker”, forstået på den måde at man slår de delprojekter sammen som ligger tæt ved hinanden, og i første omgang udvælger de prioriterede projekter. Der skal også tages hensyn til den delte vandløbsmyndighed med Favrskov Kommune fra Ulstrup til Langå.

Det er erfaringsmæssigt en klar fordel at udføre disse projekter i tørre perioder med lav-middel vandstand, af hensyn til kørsel med maskiner og for at reducere markskade. Perioden maj - september er at foretrække.

Priserne er beregnet ud fra en stk. pris på sten på ca. 250 kr. leveret (50-100 cm Ø), måske lidt i underkanten af den reele pris, men Randers Kommune har en del sten liggende i depot (pers. komm. Hanne Wind-Larsen). Maskintimeprisen samlet bliver på ca. 1500 kr./time, baseret på udgifter fra det udførte Ulstrup-projekt i 2007.

Projektpakke Åbro:

Projektområderne er lettilgængelige fra Åbro. I tørre perioder vil en stor rendegraver kunne færdes og ”dumpe” sten tæt inde ved brinken. Det anbefales dog at bruge en større maskine, så man med sikkerhed kan få stenene ud hvor de skal ligge. Dette vil så indebære at man skal have assistance fra lastbil én gang for at krydse Åbro. Randers deler vandløbsmyndigheden, og dermed sagsbehandlingen, med Favrskov Kommune. Favrskov Kommune er umiddelbart positive over for ideen, og at Randers Kommune er primus motor i projektet (pers. komm. Jens Albert Hansen, biolog, Favrskov Kommune).

Åbro. Projektnr. 3-7	5 stationer	Ca. pris
Sten	125-155	35.000
Maskintimer	20-40	45.000
Anslået totalpris (ex. projektering)		80.000

Projektpakke Langå:

Projektområderne ligger med lidt større afstand, og maskinerne skal derfor transporteres mere. Igen kan man forsøge med en stor rendegraver med grab ved Lilleåens udløb, men ellers anbefales specialmaskine. På projektområde. 9 & 12 er vandløbsmyndigheden delt med Favrskov Kommune.

Langå. Projektnr. 9, 12 og 13	3 stationer	Ca. pris
Sten	115-140	32.000
Maskintimer	20-40	45.000
Anslået totalpris (ex. projektering)		77.000

Projektpakke Elbæk:

Projektområderne ligger med tæt på samme side, og der er gode adgangsforhold, dog via grussti. Der anbefales specialmaskine.

Elbæk. Projektnr. 14-16	3 stationer	Ca. pris
Sten	95	24.000
Maskintimer	20	30.000
Anslået totalpris (ex. projektering)		54.000

Projektpakke Stevnstrup:

Projektområderne ligger med lidt større afstand, men er hver især med rimelig gode adgangsforhold. Maskinerne skal dog igen transporteres en del. Der anbefales specialmaskine.

Stevnstrup. Projektnr. 17-19	3 stationer	Ca. pris
Sten	70-80	20.000
Maskintimer	30-40	50.000
Anslået totalpris (ex. projektering)		70.000

Danmarks Center for Vildlaks tilbyder at assistere ved yderligere projektering, og med rådgivning i forbindelse med anlægsfasen. Ydermere kan DCV stille med formidlingstilbud og laks til udsætning i Gudenåen i forbindelse med projektindvielse, PR el. lign.

Kortbilag 1: Projektområder 1 – 16 fra Ulstrup til Langå.

Kortbilag 2: Projektområder 17 – 21 fra Stevnstrup til Randers.